

Temeljem čl. 3. Pravilnika o zaštiti knjižnične građe (NN 52/05) te čl. 7. i čl. 42. Zakona o knjižnicama (NN 17/2019), Fakultet strojarstva i brodogradnje Sveučilišta u Zagrebu (u dalnjem tekstu: Fakultet) dana 30. lipnja 2021. donosi sljedeći:

Plan mjera za slučaj opasnosti te plan zaštite knjižnične građe Knjižnice Fakulteta strojarstva i brodogradnje Sveučilišta u Zagrebu

Članak 1.

Cilj i svrha ovog dokumenta je definirati plan mjera zaštite knjižnične građe Knjižnice Fakulteta temeljem obveza iz članka 4. Pravilnika o zaštiti knjižnične građe.

Knjižnica je ustrojena jedinica u sastavu Fakulteta te se na nju odnose svi pravilnici Fakulteta uključujući i Pravilnik o zaštiti na radu, Plan evakuacije i spašavanja te Pravilnik o zaštiti od požara.

Obzirom na svoju funkciju, Knjižnica prikuplja, obrađuje i daje na korištenje građu, ponajviše obrazovnog i znanstvenog karaktera kako bi zadovoljila znanstveno-istraživačke, obrazovne i nastavne potrebe svojih korisnika.

Članak 2.

Fond Knjižnice obuhvaća nekoliko različitih zbirki koje čine različite vrste građe – od papirne građe (knjige i časopisi), audiovizualne građe (zvučne kasete, video kasete, CD-i i DVD-i), do elektroničke građe. Zbirke koje se nalaze u Knjižnici Fakulteta obuhvačaju zbirku monografskih publikacija, referentnu zbirku, zbirku stare građe, zbirku doktorskih i magistarskih radova, zbirku periodike te zbirku rjeđe korištene građe u zatvorenom spremištu.

Knjižnični fond sastoji se od knjiga i časopisa koje su podložne prirodnoj dotrajalosti i propadanju, kao i oštećenju koje je posljedica korištenja. S obzirom da je većina knjižničnog fonda načinjena od papirnih materijala, Knjižnica prepoznaje važnost zaštite ovih materijala te u tom kontekstu koristi različite postupke kako bi očuvala i zaštitila svoj fond.

Članak 3.

U zaštiti svojih zbirki Knjižnica se rukovodi sljedećim načelima:

- Knjižnično osoblje vodi brigu o zaštiti cijelokupnog knjižničnog fonda. Odluke o zaštiti knjižnica donosi na temelju objektivnih podataka koji se prikupljaju ispitivanjima stanja fonda, mjerenjem vrijednosti mikroklimatskih uvjeta te na temelju jasno uspostavljenih kriterija odabira građe za zaštitu. Knjižnica prije svega provodi preventivni pristup zaštiti građe te se u skladu s tim usmjerava najviše na preventivne aktivnosti zaštite. Knjižnično je osoblje odgovorno baviti se tom problematikom.
- U određivanju metoda zaštite Knjižnica prepoznaće kako različite jedinice građe imaju različite potrebe za zaštitom.
- Knjižnica provodi mjere zaštite vodeći se odredbama Pravilnika o zaštiti knjižnične građe u Republici Hrvatskoj.

Članak 4.

Mjere zaštite knjižnične građe

1. Kontrola mikroklimatskih uvjeta

U svrhu trajnog očuvanja knjižnične građe Knjižnica štiti građu od uzročnika oštećenja i propadanja – vlage, prekomjerna sunčevog ili umjetnog svjetla, bioloških i atmosferskih utjecaja i onečišćenja te značajnijih odstupanja od optimalne temperature. Knjižnica koristi klima uređaj kako bi regulirala temperaturu i vlažnost u prostoriji te osigurala optimalnu temperaturu i vlažnost zraka vodeći računa o potrebama knjižnične građe, ali i korisnika i osoblja Knjižnice, budući da se dio fonda nalazi u otvorenom pristupu u prostoru u kojem rade i djelatnici Knjižnice. U svrhu zaštite građe od prekomjernog sunčevog svjetla, Knjižnica koristi zastore. U svrhu zaštite knjižnične građe od insekata i glodavaca, Knjižnica zabranjuje unošenje hrane i pića u svoje prostorije te jednom godišnje temeljito čisti građu, police i prostor.

2. Način pohrane i rukovanja građom

Knjižnica građu pohranjuje okomito na police koje se ne pretrpavaju te koristi držače za knjige kako bi se spriječilo proklizavanje tanke građe. Građa velikog formata pohranjuje se vodoravno.

Također, Knjižnica kontinuirano i pravovremeno izdvaja oštećenu i pohabanu građu te ju daje na uvez, s ciljem produžavanja njezine dugovječnosti ili ju otpisuje ukoliko odgovara kriterijima otpisa.

3. Zbirka starih knjiga

Zbirka starih knjiga zahtjeva posebnu zaštitu zbog starosti spomenute građe. Zbirka je smještena u zatvorenim ostakljenim ormarima kako bi se, uz kontrolu mikroklimatskih uvjeta, spriječilo izlaganje građe direktnom sunčevom svjetlu. Knjižnica ne dopušta korištenje ove građe. Uz dozvolu voditeljice Knjižnice dopušteno je fotografiranje iste.

4. Prenošenje knjižnične građe

U slučajevima kada je potrebno prenositi knjižničnu građu, građa se prenosi ručno i na kolicima. Ukoliko se prenosi ručno, prenosi se isključivo u čvrstim kutijama odgovarajućih dimenzija. Prilikom prenošenja građe osobita se pozornost posvećuje sprječavanju mogućnosti njenog oštećenja.

5. Posudba, među knjižnična posudba i izložbe

Knjižnična građa u otvorenom pristupu se posuđuje izvan knjižnice. Ograničenja u posudbi odnose se na referentnu zbirku, staru građu ili građu koju knjižnica posjeduje u samo jednom primjerku. Nakon isteka radnog vremena korisnicima nije dopušteno ulaziti u prostor Knjižnice. Građa se izlaže u zaključane izložbene ormarice koji nisu izloženi izravnom utjecaju svjetla. Posebna se pozornost posvećuje osiguranju građe od krađe i oštećenja prilikom izložbi.

6. Edukacija osoblja i korisnika

Obzirom da je ispitivanje stanja fonda pokazalo da je knjižna građa u dobrom stanju te da većina oštećenja nastaje od upotrebe ili nepravilnog rukovanja knjigama, Knjižnica na različite načine educira korisnike o pravilnom ponašanju i skrbi za knjižničnu građu (usmeno, letcima i sl.). Knjižnica kontinuirano educira i svoje osoblje o problematici zaštite građe budući da je svo knjižnično osoblje odgovorno provoditi aktivnosti zaštite. Knjižnica je svjesna kako pravilno rukovanje utječe na dugovječnost građe te u tu svrhu potiče svoje korisnike na pravilno rukovanje i korištenje. Ujedno, Knjižnica organizira nadzor nad korištenjem građe radi sprječavanja krađe, oštećivanja i uništavanja građe prilikom njezina korištenja u čitaonicama.

Članak 5.

1. Sigurnost i mjere zaštite za slučaj opasnosti

Mjere zaštite obuhvaćaju zaštitu prostorija Knjižnice od požara, eksplozije, provale, elementarnih nepogoda, poplave i razaranja. Knjižnica se nalazi u visokom prizemlju samostalne admirano betonske građevine u južnoj zgradi Fakulteta strojarstva i brodogradnje na adresi Ivana Lučića 5, Zagreb. Južna zgrada je podijeljena na evakuacijske zone, dok se grafički prikazi plana evakuacije za svaku etažu nalaze se na zidovima Fakulteta. Zgrada također ima glavne, sporedne i pomoćne izlaze koji vode direktno u vanjski otvoreni prostor ispred zgrade ili u dvorište Fakulteta, a koji su ucrtani u grafički plan evakuacije. Objekti se nalaze u području grada prema seizmološkoj karti u zoni 7,5 – 8 stupnjeva jačine potresa po Mercalli-Cancani-Seibergovoj (MCS) ljestvici.

U slučaju opasnosti od požara, poplava, potresa i ostalih elementarnih nepogoda svo knjižnično osoblje obavezno je pružiti prvu pomoć korisnicima te alarmirati nadležnu spasilačku službu.

1.1. Poplava

Moguća prijetnja od poplave postoji u prizemnim dijelovima zgrade. Fakultet redovito održava sve tipove instalacija u svojim objektima. U dijelovima zgrade gdje je smještena knjižnična građa nema vodovodnih instalacija te je time mogućnost plavljenja uslijed puknuća vodovodnih instalacija svedena na minimum.

1.2. Požar

U prostoru su Knjižnice na primjerena mjesta postavljeni redovito održavani vatrogasni aparati (obilježeni propisanim naljepnicama). U slučaju požara, djelatnici Knjižnice će bez odlaganja evakuirati ljude iz prostorija te slijediti upute vatrogasaca.

1.3. Eksplozija

Obzirom da u Knjižnici nema plinskih peći i instalacija mogućnost eksplozije je minimalna. U slučaju eksplozije moguć je nastanak oštećenja i rušenja dijelova objekta, instalacija i uređaja te zatrpanjanje ljudi. Djelatnici će evakuirati ljude u što kraćem roku te pozvati vatrogasce.

1.4. Provala

Cijeli prostor Knjižnice, kao i prostor Fakulteta, osiguran je protuprovalnim sigurnosnim sustavom koji se redovito održava. Također, Fakultet ima čuvarsku službu 24 sata dnevno. U slučaju provale odmah će se pozvati policiju.

1.5. Elementarne nepogode

Potres može oštetiti ili potpuno uništiti dijelove zgrade, čime bi došlo do velike materijalne štete. Kod oštećenja objekta može doći do urušavanja ili rušenja stubišta čime bi došlo do otežane evakuacije i spašavanja ljudi.

Postoji opasnost od zatrpanjivanja zaposlenika i ostalih prisutnih osoba i materijalnih dobara, te ugrožavanje istih prašinom ili oslobođenim štetnim tvarima iz cjevovoda. Vrlo je vjerljiv nastanak paničnog ponašanja te pojava požara.

U ovome slučaju zaposlenici i ostali ljudi koji se nađu u prostorijama Knjižnice, stat će u okvir vrata koja su na nosivom zidu ili pod jaki namještaj i držati se podalje od prozora. Čim je to moguće izaći će na otvoreno.

Olujni, orkanski vjetrovi i led (tuča) mogu izazvati oštećenja zgrade, pucanje stakla na prozorima. U ovome slučaju zaposlenici i ostali ljudi koji se nađu u prostorijama Knjižnice, odmaknut će se od prozora te skloniti u dijelove Knjižnice na kojima prozora nema.

1.6 Ratna razaranja i posljedice terorizma

Uslijed ratnih razaranja i/ili terorizma može doći do oštećenja građevine ili dijela građevine te kvarovi na energetskim i vodovodnim instalacijama Knjižnično osoblje će pristupiti smanjivanju panike kod korisnika te davati jasne upute za postupanje i evakuaciju te pružiti neposrednu pomoć uslijed mogućih ozljeda.

Članak 6.

Sve navedene aktivnosti evakuacije i spašavanja provodi knjižnično osoblje. Odgovornost za implementaciju mjera zaštite pripada svim članovima osoblja, ali je za njihovu organizaciju i podjelu zadataka, kao i nadzor nad njihovim provođenjem odgovoran voditelj knjižnice. Iz ukupnog proračuna ne izdvajaju se posebna finansijska sredstva za zaštitu već se ona dodjeljuju po procijenjenoj potrebi. Kada god je moguće takva se izdvajanja planiraju unaprijed.

Članak 7.

Popis postupaka u slučaju opasnosti

- spašavanje ljudi i njihova sigurnost, pomoć unesrećenima
- procijeniti treba li pozvati vatrogasce, policiju ili hitnu medicinsku pomoć,
- pronaći i ukloniti uzrok problema,

- stabilizirati temperaturu,
- zakriliti oštećene prozore i vrata,
- dokumentirati štetu u pisanom obliku i fotografijama.

Članak 8.

Plan spašavanja građe

Građu, dokumentaciju i predmete treba spašavati prema listi prioriteta Knjižnice.

Knjiga inventara je najvažniji dio dokumentacije o građi koji treba sačuvati. Nakon toga redom se spašava knjižnična građa koja je u neposrednom dodiru sa stvarnom opasnošću.

O načinu osiguranja prostora privremene pohrane građe i saniranja posljedica prema situaciji, odlučivat će uprava Fakulteta.

Članak 9.

Ovaj Plan stupa na snagu danom donošenja.

Dekan

Prof. dr. sc. Đubravko Majetić

Klasa: 012 - 03 / 21 - 1 / 35
Urbroj: 251 - 66 - 1706 - 21 - 1